

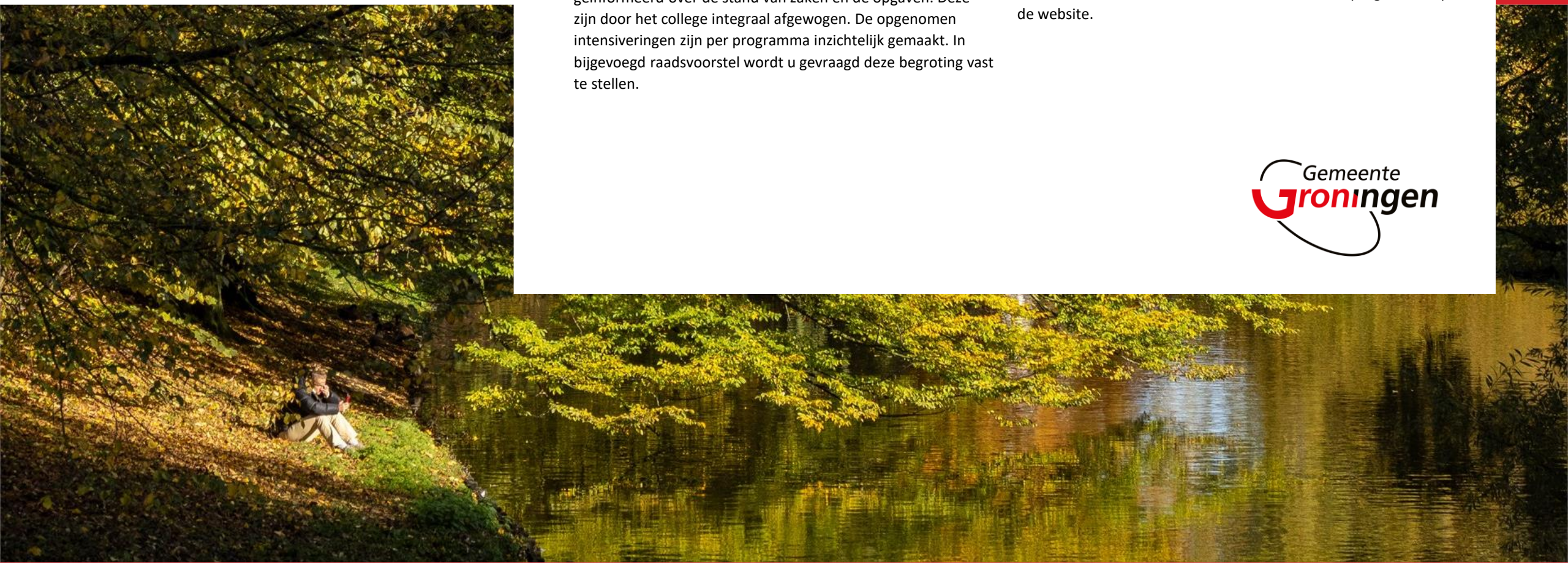
Ontwerpbegroting 2027

Gemeente Groningen

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen presenteert een sluitende begroting 2027. Een sluitende begroting is een overzicht van de per programma gestelde doelen, activiteiten en bijbehorende financiën, waarbij de geschatte inkomsten en de geschatte uitgaven aan elkaar gelijk zijn. In de voorjaarsbrief is uw raad geïnformeerd over de stand van zaken en de opgaven. Deze zijn door het college integraal afgewogen. De opgenomen intensiveringen zijn per programma inzichtelijk gemaakt. In bijgevoegd raadsvoorstel wordt u gevraagd deze begroting vast te stellen.

Leeswijzer

Via deze interactieve oplegger brengen wij onze doelen en (extra) middelen per programma op hoofdlijnen in beeld. U ziet de verschillende onderwerpen die aan de orde komen links en onder in beeld. Door op een onderwerp te ‘klikken’ navigeert u door de begroting. Tot slot kunt u navigeren naar de volledige ontwerpbegroting 2027. Door op de knop te klikken wordt u verwezen naar het betreffende programma op de website.

Gemeente Groningen

Voorwoord

Met deze begroting starten we met de uitvoering van ons coalitieakkoord Eigenzinnig & Verbonden. We maken keuzes voor wat we de komende jaren willen bereiken en wat daarvoor nodig is, ook nu de financiële ruimte beperkt is.

Groningen is een gemeente waar mensen wonen, werken, leren en voor elkaar zorgen. Een gemeente met een levendige stad, sterke dorpen en wijken en een grote betrokkenheid van inwoners, ondernemers en organisaties. Die verbondenheid is van grote waarde. Zeker in een tijd waarin veel mensen onzekerheid ervaren over hun toekomst.

Met veel Groningers gaat het goed. Groningen is een aantrekkelijke en gezonde gemeente. Tegelijkertijd zijn er ook zorgen die aandacht vragen. Een betaalbare woning vinden is niet voor iedereen vanzelfsprekend, sommige gezinnen hebben moeite om rond te komen en eenzaamheid raakt mensen van verschillende leeftijden. Ook de gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder. Daarom blijven we werken aan voldoende en betaalbare woningen, banen, sterke wijken en dorpen en een groene en gezonde leefomgeving.

Gebiedsgericht werken speelt daarbij een belangrijke rol. Gebiedsteams en gebiedswethouders werken samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en zodat goede ideeën en initiatieven uit de buurt een plek krijgen. We gaan daarbij uit van de kracht van de samenleving en een overheid die dichtbij is als dat nodig is. Respect voor mens, dier en biodiversiteit is daarbij ons uitgangspunt.

Het Rijk bezuinigt op gemeenten. Ook over de toekomstige verdeling van het gemeentefonds en de financiering van de jeugdzorg bestaat nog onzekerheid. Voor Groningen betekent dit dat we de komende jaren met minder financiële ruimte voor meer taken en grotere maatschappelijke opgaven staan.

In deze begroting kiezen we er bewust voor om niet nu al vergaande bezuinigingen vast te leggen voor de jaren waarin nog veel onzeker is. Voor 2027 en 2028 brengen we inkomsten en uitgaven in evenwicht. Vanaf 2029 accepteren we een niet sluitende meerjarenbegroting. Groningen heeft op basis van de herijking van het gemeentefonds recht op meer geld. Zolang het Rijk daar geen definitief besluit over heeft genomen, willen we geen pijnlijke keuzes maken die voorzieningen voor inwoners verder onder druk zetten en later misschien niet nodig zijn.

Een begroting gaat over meer dan inkomsten en uitgaven. Achter deze bedragen zitten mensen, problemen die we moeten oplossen en problemen die we willen voorkomen. Niet alles wat nodig is, kan tegelijk en niet alles kan structureel. Daarom houden we ruimte om bij te sturen als de omstandigheden veranderen en te blijven investeren in wat belangrijk is voor onze inwoners: bestaanszekerheid, wonen, verduurzaming, sport, cultuur, onderwijs, veiligheid en maatschappelijke voorzieningen.

Mirjam Wijnja
Wethouder Financiën

Financieel beeld

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

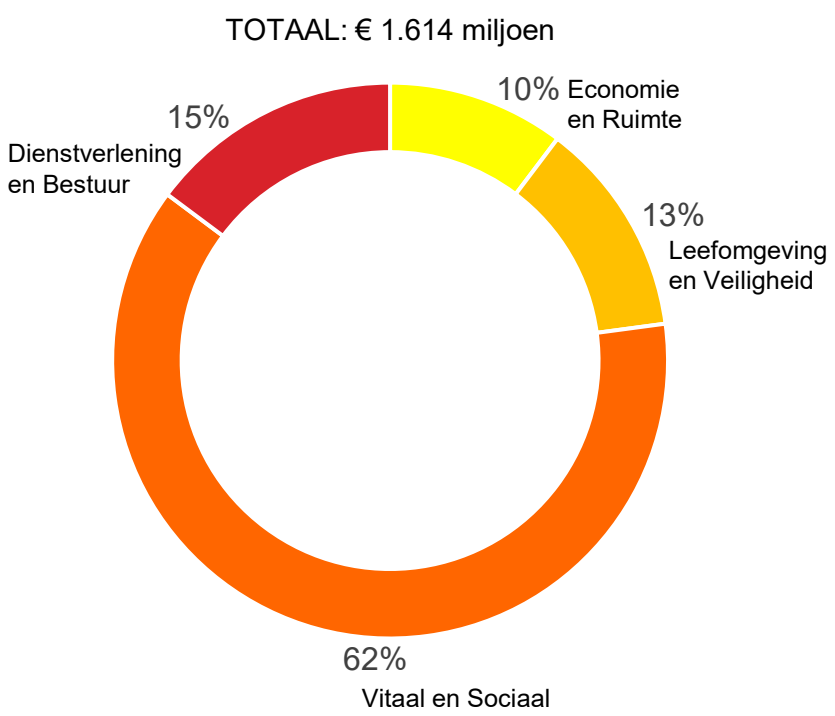
Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

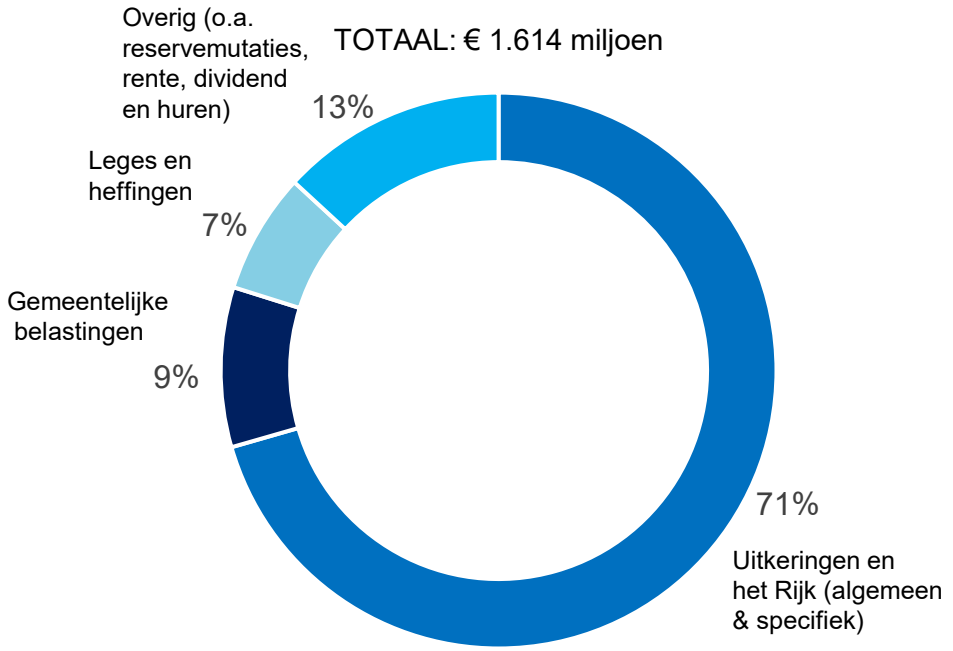
Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

OVERZICHT
TOTALE UITGAVEN

OVERZICHT
TOTALE INKOMSTEN

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Economie en werkgelegenheid
De Groningse economie staat voor grote opgaven en kansen. Schaarste aan ruimte, energie, netcapaciteit, water, grondstoffen en personeel vraagt om scherpe keuzes. Daarom werken we aan een economie die niet alleen groeit, maar ook duurzaam, circulair en inclusief is. We blijven investeren in een aantrekkelijk vestigingsklimaat, toekomstbestendige bedrijventerreinen, lokaal en sociaal ondernemerschap, een sterk mkb en een economie die zuinig en slim omgaat met ruimte, energie, water en grondstoffen. Groningen heeft een sterke uitgangspositie als kennisstad, met belangrijke clusters op het gebied van energie, ICT en Life Sciences & Health. Daarom blijven we campusontwikkeling, innovatie en digitalisering stimuleren.

De Economische Agenda 2027-2030 en het *Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling Ruimtelijke Economie 2027-2031* vormen daarbij belangrijke kaders. Hiermee geven we richting aan de verdere versterking van de Groningse economie en spelen we in op de kansen die ontstaan vanuit Europa, het Rijk, Nij Begun, innovatie en talentontwikkeling.

Mobiliteit
Mobiliteit speelt een belangrijke rol in de bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid van onze groeiende gemeente. Daarom blijven we werken aan een mobiliteitssysteem dat inwoners en bezoekers stimuleert om vaker te lopen, fietsen, reizen met het openbaar vervoer of gebruik te maken van deelmobiliteit. De *Mobiliteitsvisie Groningen Goed op Weg* vormt daarbij ons uitgangspunt.

We investeren in aantrekkelijke loop- en fietsroutes, een sterk openbaar vervoernetwerk en slimme verkeerssturing. Ook zetten we de overgang van 50 naar 30 km/uur voort. Daarmee vergroten we de verkeersveiligheid en de kwaliteit van onze wijken. We willen dat ieder kind veilig en zelfstandig naar school kan lopen of fietsen. Daarom zetten we onze scholenaanpak voort: samen met Verkeerswijzer Groningen maken we schoolomgevingen en schoolroutes veiliger en geven we verkeerseducatie op basisscholen en middelbare scholen.

Tegelijkertijd werken we aan de verduurzaming van het mobiliteitssysteem. We plaatsen extra openbare laadpalen, breiden het aanbod van deelauto's en deelbakfietsen verder uit en investeren in P+R-terreinen, zodat reizigers gemakkelijker kunnen overstappen op duurzame vervoerswijzen. Zo dragen we bij aan onze klimaatdoelstellingen en een gezonde leefomgeving. Samen met het OV-bureau willen we per 1 januari 2027 de *Meedoen Pas* beschikbaar stellen aan inwoners met een laag inkomen. Het aantal passen is beperkt. Over de precieze doelgroep en de invoering vindt nog besluitvorming plaats.

In 2027 starten we met de insnijding van het Emmaviaduct, waardoor bussen vanaf de A28 rechtstreeks het nieuwe busstation bij het Hoofdstation kunnen bereiken. Dat verkort de reistijd voor busreizigers van en naar het zuiden.

Samen met de regio werken we in 2027 verder aan het WK Wielrennen 2034 en het binnenhalen van het internationale fietscongres Velo-city. Deze evenementen zetten Groningen op de nationale en Europese agenda. Dat helpt bij het verkrijgen van subsidies en levert een bijdrage aan de lokale economie, onder meer via verblijf en horeca. Beide sluiten aan bij de Fietsstrategie 2025-2035 en onze ambitie om Groningen als fietsstad uit te dragen.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Wonen

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd groot. Daarom investeren we in voldoende, betaalbare en toekomstbestendige woningen voor al onze inwoners. De begroting 2027 is de eerste die gebaseerd is op het *Volkshuisvestingsplan Bouwen aan Gronings Woongeluk*. Dit plan geeft richting aan de woningbouwopgave voor de komende jaren en beschrijft hoe we woningbouw willen versnellen, woningen betaalbaar houden en tegelijkertijd werken aan duurzame en aantrekkelijke woonomgevingen. Het creëren van doorstroming op de woningmarkt is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Ons uitgangspunt blijft dat iedereen in de gemeente Groningen prettig moet kunnen wonen. Daarom zetten we in op een gevarieerd woningaanbod en een evenwichtige verdeling van woningen en doelgroepen over wijken, buurten en dorpen. Het streven is om in de komende tien jaar 14.000 nieuwbouwwoningen te realiseren en daarnaast 2.000 woningen toe te voegen door de bestaande woningvoorraad beter te benutten. Daarbij richten we ons nadrukkelijk op sociale en betaalbare woningen en bieden we ruimte aan verschillende woonwensen, zoals wooncoöperaties en andere collectieve woonvormen.

Bestaande woningvoorraad en toekomstbestendig wonen

Het Volkshuisvestingsplan richt zich niet alleen op nieuwbouw, maar ook op het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. We zetten in op het terugdringen van leegstand en oneigenlijk gebruik van woningen en onderzoeken actief de mogelijkheden voor het splitsen en optoppen van bestaande woningen. Daarnaast werken we aan toekomstbestendige woonomgevingen door aandacht te besteden aan duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulair bouwen. Hiermee dragen we niet alleen bij aan onze klimaatdoelstellingen, maar zorgen we er ook voor dat woningen comfortabel, betaalbaar en toekomstbestendig blijven voor huidige en toekomstige generaties.

Omgevingsvisie

Wij verwachten dat in 2027 de omgevingsvisie en de omgevingseffectrapportage in concept wordt opgeleverd en ter inzage wordt gelegd. In deze omgevingsvisie zijn de ambities zoals vastgelegd in het koersdocument uitgewerkt tot een nieuwe kaart en een visie voor de ruimtelijke en sociale leefomgeving van de gemeente Groningen in 2050.

Bij de nieuwe omgevingsvisie geven we een antwoord op hoe we een gemeente ontwikkelen waarin iedereen gelijke kansen heeft. We zetten in op het spreiden van voorzieningen zodat ze voor iedereen bereikbaar blijven ondanks de groeiende gemeente.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 duizend, incl. reservemutaties)	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027
Baten	115.099	91.743	82.823
Lasten	161.798	170.508	166.715
Totaal Programma 1 Economie en Ruimte	**-46.699**	**-78.765**	**-83.892**

Intensiveringen 2027

(bedragen x € 1 duizend)

Ontwikkeling en programmering Social Impact Fonds	320
Versterken Economische Agenda Nij Begun	359
Kompas lokale economie binnenstad	150
Budget grondbank/ ontwikkelbedrijf	550
Areaaluitbreiding brugbediening	43
Aantrekkelijke wijkcentra	150
Wet Open Overheid	143
Nieuwe CAO uitzendkrachten	162
Programma mobiliteit	950

(bedragen x € 1 duizend)

Vervolg binnenstadsprogramma	600
Bovenwijkse investeringen Stadshavens	90
Basis op orde Programma Energie	1.500
Taskforce Netcongestie	1.000
Aanpak voor verenigingen van eigenaren (VVE)	200
Energieparken	71
Klimaatadaptatie	300
Noodzakelijk onderhoud sanitaire units bijzondere woonvormen	70
Toekomstbestendige financiering VTH	800
Totaal programma Economie en Ruimte	7.458

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Leefomgeving

Biodiversiteit

Om Groningen ook in de toekomst veilig, gezond en leefbaar te houden, werken we aan een klimaatbestendig Groningen. Samen met corporaties en ontwikkelaars zorgen we dat onze wijken en dorpen beter bestand zijn tegen hittestress en wateroverlast. Met ondernemers werken we aan een groenere binnenstad door daken, gevels en de openbare ruimte te vergroenen. We maken een doorvertaling van de effecten uit *Het Nederlandse Natuurplan*, dat een landelijke uitwerking is van de Europese Natuurherstelverordening. De focus ligt in eerste instantie op de begrenzing van het stedelijke ecosysteem. Met het aanplanten van bomen op optimale groeiplaatsen en het vergroenen van de buitenruimte werken we aan biodiverse en toekomstbestendige gemeente. Daarnaast geven we uitvoering aan de *Gemeentelijke Ecologische Structuur* en het *Bomenplan*. In 2027 willen we infrastructurele barrières wegnemen, plannen maken voor nieuwe leefgebieden en verbindingen maken in bestaande gebieden en waar nodig deze te versterken.

In 2026 hebben we via een intensief proces met verschillende partners onderzocht hoe we het initiatiefvoorstel *Geef natuur een stem* het beste kunnen uitwerken. In het eerste kwartaal van 2027 volgt hiervoor een voorstel.

Voedsel

Met de geactualiseerde uitvoeringsagenda *Voedsel- en Eiwittransitie* en de agenda voor toekomstbestendige landbouw werken we aan een duurzaam voedselsysteem met ruimte voor een lokale voedseleconomie. We werken aan verkorte ketens in het regionaal voedselsysteem. Daarbij stimuleren we duurzame voedselproductie, vermindering van bestrijdingsmiddelen en de verdere uitvoering van regionale gebiedsplannen voor het landelijk gebied. We ondersteunen wijk- en buurtorganisaties bij het organiseren van activiteiten over gezond en duurzaam eten, we verduurzamen onze eigen inkoop en we zoeken naar meer ruimte voor voedselbossen, moestuinen, pluktuinen en boomgaarden.

Water

In 2027 brengen we de gevolgen van het principe ‘water en bodem sturend’ verder in beeld. Samen met waterschappen, de provincie en het drinkwaterbedrijf werken we aan een sterke waterbasis en een signaleringskaart die inzicht geeft in de uitdagingen binnen onze groeiende gemeente. Deze informatie gebruiken we als basis voor de omgevingsvisie, gesprekken met initiatiefnemers en toekomstige ruimtelijke plannen en beleidskeuzes.

Klimaatadaptatie

Het komende jaar gaan we door met de transitie naar het waardengestuurd beheer met SWING. Hiermee kunnen we bijdragen aan diverse maatschappelijke waarden en opgaven, zoals biodiversiteit en klimaatadaptatie. We zetten sterk in op afvalpreventie, gedragsverandering en de ontwikkeling van de circulaire economie. De grootste uitdaging ligt in het behalen van de afvaldoelstellingen, door externe ontwikkelingen in de afvalketen en de sterke stijging van de afvalstoffenbelasting en verwerkingskosten. Met het afvalbeleid 2027-2035 geven we ook uitvoering aan de adviezen van het *Burgerberaad Groningen Afvalvrij*. Daarnaast werken we aan duurzame wijkhubs voor delen, lenen, ruilen en repareren en bereiden we de volgende fase van de Circulariteitshub voor.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Dieren
We vergroten de aandacht voor dierenwelzijn in onze gemeente en gaan door met het beleid uit de *Nota Dieren* en het *Handboek Mens-Dierrelaties*. Voor de beheermaatregelen (roeken en duiven) stellen we in de jaren 2027-2028 extra middelen beschikbaar.

Veiligheid
Ontwikkelingen binnen het veiligheidsdomein volgen elkaar in hoog tempo op. Dat vraagt om een wendbare aanpak, waarin preventie, zorg en repressie in balans zijn en waarin we tijdig kunnen reageren op nieuwe risico's en veiligheidsvraagstukken.

De afgelopen jaren hebben we met het programma *Grip op Onbegrip* belangrijke stappen gezet. We blijven hieraan werken, omdat de druk op de openbare ruimte door onbegrepen gedrag, dakloosheid en andere complexe maatschappelijke vraagstukken zichtbaar toeneemt. De aanhoudende woningkrapte en tekorten aan gespecialiseerde zorg versterken deze ontwikkeling. We dringen aan op landelijk beleid en passende financiële middelen voor de uitvoering. Tegelijkertijd investeren we lokaal en regionaal in een sluitende aanpak voor mensen met onbegrepen en risicovol gedrag. Daarbij leggen wij waar mogelijk actief verbindingen tussen verschillende programma's en interventies, denk aan het *Actieplan Gele Loper*, de *Stratenaanpak* en de aanpak van problematische jeugdgroepen.

Veiligheid krijgt een steeds belangrijkere plaats in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Met *Veilig Ontwerp en Beheer* werken we aan een veilige en prettige leefomgeving, met bijzondere aandacht voor inwoners die zich kwetsbaar voelen in de openbare ruimte. Daarnaast blijven we onverminderd werken aan actuele veiligheidsvraagstukken die doorlopend onze aandacht vragen, zoals demonstraties, evenementen, incidenten met een impact op de openbare orde en ondermijnende criminaliteit. Ook benutten we de eerste ervaringen met *de Wet Veilige Jaarwisseling* om onze aanpak waar nodig verder te ontwikkelen.

Tot slot investeren we in de weerbaarheid van onze organisatie en samenleving. De kans op langdurige verstoringen, digitale incidenten en uitval van vitale voorzieningen neemt toe. Samen met onze partners versterken we daarom onze crisisorganisatie en bereiden we ons voor op uiteenlopende crisisscenario's.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 duizend, incl. reservemutaties)	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027
Baten	88.860	88.919	94.636
Lasten	189.390	192.024	203.094
Totaal Programma 2 Leefomgeving en Veiligheid	**-100.530**	**-103.105**	**-108.458**

Intensiveringen 2027

(bedragen x € 1 duizend)

Toegankelijkheid en openbare toiletten	75
Groenplan	300
Bosfonds	200
Uitvoering gemeentelijke ecologische structureel (GES)	300
Opstellen en beheren soortenmanagementplan	90
Landelijk gebied en voedseltransitie	500
Verbinding Zuiderplantsoen/Liniepark	100
Voldoende en schoon water	200
Gezondheid en milieu: omgevingsveiligheid	125

(bedragen x € 1 duizend)

Waardegestuurd maaibeheer (scenario groei)	300
Waardegestuurd beheer: Groen bij voorzieningen	80
Waardegestuurd beheer: Verhogen onderhoudsniveau verhardingen	465
Meerjaren vervangingsplan openbare ruimte	57
Dierenwelzijn	70
Kostendekkendheid bedrijfsafval	558
Beheer- en onderhoudskosten Dudok	151
Nieuwe CAO uitzendkrachten	406
Gemeentelijke weerbaarheid: Bedrijfscontinuiteit	300
Gemeentelijke weerbaarheid: Robuuste crisis organisatie	200
Uitbreiding capaciteit toezicht en handhaving OR	550
Fonds terugdringen reclame openbare ruimte	100
Totaal programma Leefomgeving en Veiligheid	5.127

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Werk en inkomen
Goed werk en bestaanszekerheid zijn van belang voor een gelukkig leven. We dragen daarmee bij aan een brede welvaart. Werk is meer dan een manier om geld te verdienen. Het biedt mensen de kans om mee te doen in de samenleving, zich te ontwikkelen en bij te dragen aan de maatschappij. Ons doel is om zoveel mogelijk mensen aan de slag te krijgen of op een andere manier deel te laten nemen aan de maatschappij. Daarbij richten we ons op het beter benutten van talenten en het vergroten van de kansen van inwoners op werk, scholing en duurzame deelname aan de samenleving. Ook blijven we in 2027 werken aan de verdere uitbreiding van de Basisbaan.

Ons uitgangspunt is dat iedereen gelijke kansen moet krijgen. We bestrijden armoede door regelingen te vereenvoudigen en schaamtevrij in te richten. Het is altijd beter om schulden te voorkomen. Daarom blijven we de mens centraal stellen en gaan we verder met vroegsignalering en financiële educatie.

Door de invoering van nieuwe wetgeving (zoals de *Participatiewet in Balans* en de *Wet Handhaving Sociale Zekerheid*) en door gebruik te maken van proactieve dienstverlening, kunnen we inwoners beter ondersteunen. Daarbij zetten we beschikbare gegevens in om inwoners passende ondersteuning te bieden, zonder dat zij hiervoor zelf het initiatief hoeven te nemen. Ook jongeren krijgen nadrukkelijk onze aandacht via het *Plan van Aanpak jongeren*. Daarnaast helpen we nieuwkomers hun deelname aan de samenleving te vergroten.

Vanaf de start van het inburgeringstraject worden statushouders begeleid naar maatschappelijke participatie en werk. Daarom zijn werk en/ of participatie vanaf het begin een vast en terugkerend onderdeel in het inburgeringstraject en worden waar nodig re-integratietrajecten ingezet richting werk. Met financiële ontzorging door het GKB in de eerste periode en een nauwe samenwerking tussen Thuisin050 en Werkgeversdienstverlening creëren we de voorwaarden voor een stabiele start in Groningen. Naar verwachting wordt het nieuwe beleidskader inburgering in Q1 2027 gepresenteerd aan de gemeenteraad. Daarin zullen ook nieuwe ambities voor de komende periode worden geformuleerd.

Onderwijs
Kansengelijkheid en optimale ontwikkelkansen voor kinderen en jongeren vormen de basis van ons onderwijsbeleid. Wij investeren alle langere tijd in sociale inclusie en een sterke pedagogische basis. Veel van onze interventies maken nu ook deel uit van de Sociale Agenda Nij Begun. Hierdoor kunnen wij nog intensiever werken aan het vergroten van kansengelijkheid en sociale inclusie.

Een goed voorbeeld is onze inzet op de verlengde schooldag (VSD). Wij investeren al een aantal jaar op verbreding en verdieping van de VSD. Onze aanpak wordt nu nog verder versterkt doordat in 2027 de regeling Tijd voor Toekomst opengesteld wordt voor alle basisscholen. Hiermee kunnen nog meer leerlingen profiteren van een verrijkt aanbod in en rondom de schooldag. Daarnaast start een nieuwe beleidsperiode voor het onderwijs-achterstandenbeleid en de voor-en vroegschoolse educatie (OAB/VVE), waarmee we blijven investeren in de ontwikkeling van jonge kinderen.

Samen met onderwijs-, welzijns- en zorgpartners bouwen we verder aan een inclusiever onderwijssysteem, zodat meer kinderen thuisnabij onderwijs kunnen volgen.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

We zetten daarbij in op een stevige ondersteuning in en rond scholen, het voorkomen van thuiszitten en het ontwikkelen van passende oplossingen voor kinderen met complexe ondersteuningsvragen.

Ook blijven we investeren in basisvaardigheden van kinderen en volwassenen. Met het nieuwe plan van aanpak basisvaardigheden werken we samen met regionale partners aan het versterken van taal-, lees- en digitale vaardigheden, onder meer via de Taalhuizen en het regionale leernetwerk. Vanuit het Doorstroompunt blijven we werken aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het begeleiden van jongeren naar vervolgonderwijs, werk of zorg.

Daarnaast blijven we investeren in toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Op basis van het *Scholenplan Gro Up* werken we verder aan nieuwbouw en renovatie van onderwijsgebouwen. In 2027 starten we samen met de schoolbesturen de actualisatie van dit plan.

Welzijn, gezondheid, zorg en diversiteit

Sociale basis

In 2027 werken we aan de actualisatie van de nota *Sociale basis voor elkaar*. We evalueren de resultaten van de afgelopen jaren en actualiseren ons beleid. Bij de groei van nieuwe wijken hoort ook een groei van sociale voorzieningen. We versterken en ondersteunen daarom ontmoetingsplekken in buurten, wijken en dorpen, zodat inwoners elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten, activiteiten kunnen organiseren en naar elkaar kunnen omzien.

Daarnaast waarderen en ondersteunen we vrijwilligers en mantelzorgers, onder andere via Steunpunt Mantelzorg, Link050 en Stichting Present. Ook investeren we in samenlevingsopbouw, bijvoorbeeld via de Sociale Agenda van Nij Begun en WIJ Groningen. Onze aanpak voor gebiedsgericht werken speelt daarbij een grote rol. Daarmee versterken we bewonersinitiatieven, helpen we sociale netwerken groeien en zorgen we ervoor dat inwoners, vrijwilligers en organisaties elkaar beter weten te vinden en samen kunnen werken aan een sterke en betrokken samenleving. Met de inzet van wijk- en dorpsondersteuners ondersteunen we het verenigingsleven en de organisatie van sociale activiteiten.

Diversiteit

In 2027 staat het thema diversiteit opnieuw hoog op de maatschappelijke agenda. We blijven aandacht besteden aan onze gedeelde geschiedenis, waarbij de doorwerking van het slavernijverleden ook de komende periode een belangrijk thema blijft.

Daarnaast zetten we ons in voor de emancipatie van vrouwen, met speciale aandacht voor vrouwen in minderheidsposities. Vrouwencentrum Jasmijn vervult hierin een belangrijke rol. Ook werken we aan een veilige omgeving voor vrouwen, zowel in de openbare ruimte als in het uitgaansleven. Verder blijven we werken aan de sociale acceptatie en zichtbaarheid van de LHBTQI+ gemeenschap. Initiatieven zoals de Pride en vlagmomenten vormen daarbij belangrijke speerpunten en dragen bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn.

Publieke gezondheid

In 2027 werken wij samen met de regio aan de nieuwe lokale nota *Gezondheidsbeleid*. Dit is een vertaling van de landelijke nota *Volksgezondheid* (2025). De transitie van zorg naar gezondheid blijft een belangrijke focus. We werken aan een gezonde, groene/blauwe, beweegvriendelijke, middelenvrije leefomgeving met een gezond voedselaanbod en voldoende voorzieningen.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

(Preventieve) jeugdhulp
Kinderen en jongeren verdienen de kans om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Daarom zetten we in op een sterke sociale basis waarin gezinnen zoveel mogelijk zelf verder kunnen, met ondersteuning dichtbij huis wanneer dat nodig is. Samen met partners zoals WIJ Groningen, onderwijs, JGZ en initiatieven in de wijk organiseren we hulp die aansluit bij de leefwereld van kinderen en gezinnen. We stimuleren opgroeien en ontwikkelen zonder onnodige labels of diagnoses en kiezen, waar passend, voor groepsgerichte ondersteuning. Specialistische jeugdhulp (ook wel aanvullende jeugdhulp genoemd) blijft beschikbaar voor kinderen en gezinnen die dit echt nodig hebben.

Voor gezinnen met complexe of kwetsbare situaties werken we regionaal samen aan betere, passende en tijdige hulp. Daarbij richten we ons op het voorkomen van uithuisplaatsingen, het versterken van de jeugdbescherming en het bieden van ondersteuning die aansluit bij de behoeften van het gezin. Landelijke ontwikkelingen, zoals de *Hervormingsagenda Jeugd* en nieuwe wetgeving over de jeugdhulpplicht, ondersteunen deze beweging naar meer preventie, samenwerking en hulp dichtbij huis. Hiermee werken we aan een eenvoudiger en toekomstbestendig jeugdstelsel voor Groningse kinderen en gezinnen.

Maatschappelijke ondersteuning
Bij het nastreven van onze doelen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning werken we nauw samen met WIJ Groningen en met de door ons gecontracteerde zorgaanbieders. Volgens planning gaan we in 2027 aan de slag met een nieuwe overeenkomst voor het gebiedsondersteunend netwerk (GON = dagbesteding, individuele begeleiding en kortdurend verblijf) en het collectief vervoer.

Beschermd wonen
Om de transformatieopgave *Van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis* verder te brengen wordt al langere tijd in regionaal verband samengewerkt. Voor 2027 staat naast de nieuwe inkoop, in de regio Groningen de groei in beschermd wonen centraal.

Er is sprake van een blijvende instroom en een toenemend aantal ‘wachtenden’. Daarnaast lijkt de problematiek van de doelgroep zich te ontwikkelen naar meer complex. Daarom zetten we in op de uitvoering van de groeimaatregelen, zoals intensief wachtlijstbeheer en versterken van casusregie bij de lokale toegangen. Met deze beheersmaatregelen denken we dat we de huidige groei in beschermd wonen enigszins kunnen beteugelen.

Maatschappelijke opvang
Vanuit het *Actieprogramma Dakloosheid 'Iedereen een thuis’* en het *Gronings Actieplan Dakloosheid* zetten we in op het voorkomen van instroom, het bevorderen van uitstroom en het verkorten van de verblijfsduur in de maatschappelijke opvang. We werken aan het versterken en doorontwikkelen van de samenwerking van- en met ketenpartners in de integrale en gecoördineerde aanpak dakloosheid en overlast. Wonen Eerst is een leidend principe wat betreft wonen en zorg (Urgentieverordening, Skaeve Huse, Housing First, Tijdelijk Onderdak etc.) en de transformatie van de maatschappelijke opvang (centrale toegang MO, verhuizing dagopvang, nachtopvang, coördinatie buitenslapers).

Zorg en veiligheid
Iedereen verdient een plek om prettig en veilig te wonen, mee te doen in de samenleving en de ondersteuning te krijgen die nodig is. Voor sommige inwoners is dat niet vanzelfsprekend.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Zij kunnen te maken krijgen met schulden, psychische kwetsbaarheid, verslaving, onzekerheid over inkomen of werk, of een gebrek aan sociale contacten. Vaak spelen meerdere problemen tegelijk, waardoor het lastig kan zijn om zelfstandig vooruit te komen. Daarom willen we inwoners en hun naasten op tijd ondersteunen en signalen vroeg oppakken. Samen met maatschappelijke organisatie versterken de sociale basis in buurten en wijken, zodat mensen elkaar weten te vinden en hulp dichtbij beschikbaar is. Extra aandacht blijft uitgaan naar mensen die te maken hebben met huiselijk geweld, kindermishandeling, femicide, mensenhandel, seksuele uitbuiting, en naar jongeren in een kwetsbare positie.

Wonen en zorg
We werken in 2027 aan verschillende woonzorgopgaven voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Daarbij volgen we het uitvoeringsprogramma *Wonen, Samenleving en Zorg 2023-2030* en werken we nauw samen met partners zoals woningcorporaties, het zorgkantoor en zorgorganisaties. In 2027 zetten we verdere stappen in de ontwikkeling van geclusterde woonvormen voor ouderen. Ook investeren we in duurzame woonleefconcepten waarin community care centraal staat en werken we samen met corporaties aan maatregelen die de doorstroming van senioren naar passende woningen bevorderen.

Daarnaast speelt community wonen een belangrijke rol bij de huisvestingsopgave voor inwoners die gebruikmaken van beschermd wonen of maatschappelijke opvang, of hieruit uitstromen. Zo creëren we meer passende woonmogelijkheden en versterken we de verbinding tussen wonen, zorg en samenleven.

Nieuwkomers
De gemeente toont zich solidair met mensen die hun land hebben moeten ontvluchten. In het kader van de regionale bestuursovereenkomst verzorgen wij de opvang van Oekraïense ontheemden en asielzoekers. Wij werken toe naar structurele opvanglocaties met in totaal 960 opvangplaatsen voor asielzoekers, in lijn met de Spreidingswet.

Daarbij streven wij naar participatie vanaf dag één, zodat asielzoekers en statushouders een stevige basis krijgen om zelfstandig en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Dit draagt bij aan een inclusieve samenleving en bevordert de wederkerigheid tussen nieuwkomers en gevestigde inwoners.

Sport en bewegen
Sport en bewegen dragen bij aan een gezonde, vitale en verbonden samenleving. Daarom blijven we investeren in een toegankelijk en inclusief sport- en beweegaanbod voor alle inwoners. De groei van de gemeente en de veranderende manier waarop inwoners sporten en bewegen vragen daarbij om passende voorzieningen. Vanuit het *Meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2027-2031* bouwen we voort op de ingezette koers, met aandacht voor gezondheid, ontmoeting en gelijke kansen om mee te doen.

Een belangrijk speerpunt blijft de uitvoering van het *Masterplan Doorontwikkeling Sportvoorzieningen*. Hiermee werken we aan toekomstbestendige sportvoorzieningen die aansluiten bij de behoeften van inwoners en verenigingen.

Ook zetten we stappen in de ontwikkeling van Kardinge tot een multifunctioneel sportcentrum voor breedte- en topsport en werken we verder aan de planvorming voor een indoor Urban Hub.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Daarnaast stimuleren we sportdeelname en een actieve leefstijl voor alle inwoners, met extra aandacht voor jongeren, senioren en inwoners voor wie deelname aan sport minder vanzelfsprekend is. Samen met sportverenigingen, maatschappelijke partners en de provincie werken we aan een sterk sportklimaat waarin sport, gezondheid en ontmoeting centraal staan. Naast sporten en bewegen zijn sportclubs ontmoetingsplekken met een grote maatschappelijke waarde. We vinden het verengingsleven belangrijk, met twee nieuwe clubondersteuners gaan we extra ondersteuning bieden bijvoorbeeld bij vragen over vrijwilligers, veilig sportklimaat en verduurzaming van accommodaties.

Met Home of Talent zijn we vanaf 2026 een langjarige samenwerking aangegaan met overheden, het bedrijfsleven, onderwijs, zorg en drie topsportclubs uit de regio. Vanaf seizoen 2026/2027 spelen FC Groningen, Donar en Lycurgus met de uiting ‘Groningen Home of Talent’ op het shirt. Samen zetten we Groningen hiermee op de kaart als dé talentregio.

Daarnaast werken we in 2027 samen met partners uit de regio verder aan het maatschappelijk meerwaardeprogramma, gekoppeld aan het WK Wielrennen 2034. Dit evenement biedt een prachtige kans om Groningen op de kaart te zetten als Europese fietsstad en -regio.

Cultuur en evenementen

Cultuur

De gemeente zet in op een sterke en toekomstbestendige culturele sector. Daarbij wordt geïnvesteerd in kunstenaars, talentontwikkeling en toegankelijke kunst- en cultuuractiviteiten voor alle inwoners. Een belangrijke ambitie voor 2027 is de kandidatuur van Groningen als Culturele Hoofdstad 2033. Hiervoor wordt een breed gedragen bidbook ontwikkeld in samenwerking met culturele instellingen, ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke partners. Daarnaast wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van belangrijke culturele voorzieningen zoals bibliotheeklocaties, THEA, De Nieuwe Oosterpoort, Museum aan de A en MartiniPlaza.

Het cultuurbeleid wordt verder vernieuwd en versterkt. De gemeente ontwikkelt onder meer een integrale bibliotheekvisie en start met de uitvoering van de *Nachtvisie 2026-2030* en de nieuwe visie op Kunst in de Openbare Ruimte. We werken samen met de provincie aan de cultuurperiode 2029-2036. Daarnaast komt er nieuw beleid voor volksfeesten. Vanuit het coalitieakkoord zijn extra middelen beschikbaar voor onder andere culturele instellingen waaronder het Groninger Museum en Noorderzon, maar ook voor de Open Studio’s, volksfeesten en herdenkingen en de uitvoering van de Nachtvisie. Ook wordt geïnvesteerd in een sterkere bedrijfsvoering van de culturele infrastructuur.

Evenementen

Evenementen dragen bij aan ontmoeting, levendigheid en de aantrekkelijkheid van Groningen. Daarom blijven we inzetten op een veelzijdig en toegankelijk evenementenaanbod dat inwoners en bezoekers verbindt.
We bouwen voort op de ingezette koers waarbij maatschappelijke waarde, toegankelijkheid, duurzaamheid en een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid centraal staan. Zo blijft Groningen een bruisende gemeente waar evenementen bijdragen aan ontmoeting, sociale verbinding en een aantrekkelijke openbare ruimte.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 duizend, incl. reservemutaties)	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027
Baten	354.014	312.421	345.563
Lasten	936.580	937.751	1.005.331
Totaal Programma 3 Vitaal en Sociaal	**-582.566**	**-625.330**	**-659.768**

Intensiveringen 2027

(bedragen x € 1 duizend)

Actieprogramma armoede (incl. mondzorg)	1.040
Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie	240
Dierenartskosten	50
Nieuwkomers / statushouders	230
Ontzorgen statushouders	333
Bijzondere Bijstand	450
Wet Kinderopvang	200
Individuele Inkomenstoeslag	350
Begeleiding statushouders Thuisin050*	574

(bedragen x € 1 duizend)

Nieuwe CAO uitzendkrachten	628
Budget transformatie zorglandschap Jeugd	2.300
Extra ondersteuning bewoners en soc.cul. accommodaties	130
Creëren van perspectief inzet Odensehuizen	75
Accommodatiebeleid	285
Gezondheid	1.575
Investeringsagenda Sociaal Culturele Accommodaties	40
Exploitatie & programmering Sociaal Culturele Accommodaties	20
Wonen en Zorg: Aanjaag- en transformatiebudget woonleefconcepten (community care)	100
Budget voor zorg en veiligheid	1.500
Huiselijk geweld en kindermishandeling: continuering actieplan en intensivering aanpak	210
Intensivering aanpak geweld tegen vrouwen	290
Zorgkosten WMO	-329
Beschermd wonen	155

Vervolg volgende pagina

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Vervolg

Intensiveringen 2027

(bedragen x € 1 duizend)

Maatschappelijke opvang / Vrouwenopvang (MO /VO)	1.162
Veilig Thuis Groningen en Centrum Seksueel Geweld	1,050
WIJ Groningen	493
JGZ - basis op orde	734
Wet Open Overheid	42
Volwassenenfonds sport en cultuur	150
Co-investeringsfonds Sport	100
Cofinanciering subsidieregeling Sport	100
Ondersteuning sportclubs	200
Vervangen SBR-kunstgrasvelden en saneren SBR-korrels	114
Masterplan sportvoorzieningen	667
Ondersteuning van jongvolwassen in een kwetsbare positie: Open Studio's	660
Volksfeesten en herdenkingen	150
Verbouwing Forumbibliotheek Ten Boer	325
Nachtvisie 2025-2030	50

(bedragen x € 1 duizend)

Extra middelen cultuurnota	1.000
Versterken bedrijfsvoering cultuurinstellingen	60
Groninger Museum	450
Noorderzon	100
Culturele hoofdstad	250
Instandhouding en onderhoud Oosterpoort	791
Totaal programma Vitaal en Sociaal	18.045

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Dienstverlening

Wij werken aan dienstverlening die voor inwoners en ondernemers eenvoudig, toegankelijk en betrouwbaar is. Of het contact nu digitaal, telefonisch of persoonlijk plaatsvindt, inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op een gemeente die dicht bij haar inwoners staat, begrijpelijk communiceert, goed bereikbaar is en passende ondersteuning biedt.

We investeren in een toekomstbestendige dienstverlening die wordt ingericht vanuit de keten en het perspectief van de gebruiker. Onderzoek met inwoners en ondernemers naar hun behoeften en datagedreven signalen vormen samen de basis voor het continu verbeteren van onze dienstverlening. We breiden onze digitale dienstverlening verder uit, onder andere via Mijn Groningen, en zorgen ervoor dat informatie begrijpelijk en toegankelijk is voor alle inwoners en ondernemers.

Daarnaast blijven we investeren in de kwaliteit van onze dienstverlening. Met aandacht voor gastvrijheid versterken we het persoonlijke contact met inwoners en ondernemers.

We zetten stappen naar meer proactieve dienstverlening, waarbij we inwoners en ondernemers waar mogelijk actief ondersteunen op basis van hun situatie. Daarbij zorgen we voor zorgvuldige gegevensuitwisseling binnen de geldende privacy- en wettelijke kaders. Ook benutten we nieuwe technologieën, zoals CoPilot en kennisassistenten, om medewerkers beter te ondersteunen en onze dienstverlening verder te verbeteren. Voordat we nieuwe technologieën in gebruik nemen, maken we altijd een risicoanalyse en zorgen we ervoor dat gegevens goed beveiligd zijn. We gaan voorzichtig om met de data die we beheren.

Tegelijkertijd blijven we werken aan een betrouwbare uitvoering van onze wettelijke taken, waaronder het op peil houden van de kwaliteit van de Basisregistratie Personen en het voorkomen van identiteits- en adresfraude.

Bedrijfsvoering

Een sterke bedrijfsvoering is een randvoorwaarde voor het realiseren van de doelen van de gemeente Groningen. De opgaven waarvoor we staan vragen om een organisatie die betrouwbaar, wendbaar en toekomstbestendig is. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op, wet- en regelgeving verandert en de arbeidsmarkt blijft krap. Daarom blijven we investeren in de ontwikkeling van onze organisatie, medewerkers en informatievoorziening.

In 2027 zetten we verdere stappen in de digitale transformatie van onze organisatie en dienstverlening. We werken aan ons dienstverleningsplatform, versterken digitaal samenwerken en vernieuwen onze digitale werkplekomgeving. Artificiële intelligentie (AI) heeft de afgelopen jaren zijn intrede gedaan in onze samenleving en zal daar blijvend en in toenemende mate onderdeel van worden. Ook binnen de gemeentelijke organisatie zien we dat AI-voordelen en kansen biedt. Bijvoorbeeld als het gaat om het verbeteren van dienstverlening, efficiëntere bedrijfsvoering en mogelijkheden voor het opvangen van de gevolgen van vergrijzing. Wij willen de voordelen van AI benutten, maar alleen op een verantwoorde wijze. Daarom werken we met duidelijke kaders en afspraken over de inzet van AI. Tegelijkertijd blijven we investeren in informatieveiligheid, digitale weerbaarheid en een toekomstbestendige informatiehuishouding.

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Naast investeringen in technologie blijven we investeren in de mensen die het verschil maken. We werken aan een inclusieve en lerende organisatie waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen en duurzaam inzetbaar blijven. Ook zoeken we actief de samenwerking buiten onze organisatie op, onder meer in Europese netwerken en projecten, om kennis, innovatie en financieringsmogelijkheden te benutten voor de opgaven waar Groningen voor staat.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Financiële toelichting

(bedragen x € 1 duizend, incl. reservemutaties)	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027
Baten	1.119.441	1.134.947	1.090.895
Lasten	328.822	327.749	238.777
Totaal Programma 4 Dienstverlening en Bestuur	**790.619**	**807.198**	**852.118**

Intensiveringen 2027

(bedragen x € 1 duizend)

Stem van Groningen	250
Nieuwe CAO uitzendkrachten	570
Sterk Hoogkerk	450
Inwonerparticipatie (inclusief jongeren)	250
Frictie & noodzakelijke investeringen voor formatiereductie	2.250
Professionelere aanpak en meer structurele inbedding AI	2.000
Borgen inzet gebiedsgericht werken	1.830
Actualisatie Strategische investeringsagenda (SIA)	3.325
Onttrekkingen SIA Instandhouding en onderhoud Oosterpoort	-791
Wet Open Overheid	147

(bedragen x € 1 duizend)

Organisatie ontwikkeling	500
Overhead van intensiveringen met formatie uitbreiding (trap op)	718
Totaal programma Dienstverlening en Bestuur	11.499

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Wijkontwikkeling en wijkvernieuwing zijn de aanjagers van het gebiedsgericht werken in de gemeente Groningen. We willen een nabije overheid zijn, die zichtbaar en aanspreekbaar is en samen met inwoners, ondernemers, instellingen en andere partners werkt aan sterke, leefbare en toekomstbestendige wijken en dorpen. Onze gebiedsteams en gebiedswethouders spelen daarbij een belangrijke rol. Zij verbinden gemeentelijke opgaven met wat er speelt in buurten, wijken en dorpen en zorgen ervoor dat initiatieven van inwoners een plek krijgen in onze aanpak.

Vanuit integrale gebiedsagenda's werken we in alle gebieden aan de ontwikkeling van wijken en dorpen. We zetten in op het verkleinen van verschillen tussen gebieden, het versterken van de sociale basis en het vergroten van kansen op het gebied van gezondheid, onderwijs, werk en veiligheid. Gebiedsgericht werken begint in de buurt: met opbouwwerkers, buurt- en dorpshuizen en gebiedsteams die samen met inwoners werken aan een prettige woon- en leefomgeving.

Met de wijkvernieuwing blijven we extra investeren in de wijken waar de uitdagingen het grootst zijn. Op deze plekken ervaren bewoners vaker dat de leefkwaliteit onder druk staat. Onze aanpak Wijkvernieuwing op z'n Gronings combineert daarom fysieke, sociale en veiligheidsmaatregelen om woonkwaliteit, leefbaarheid en kansen voor inwoners duurzaam te verbeteren en de verschillen met andere gebieden in onze gemeente te verkleinen. Hierbij staat voor de komende jaren de wijkvernieuwingsaanpak in het gebied rond Station Noord hoog op de agenda. Daarom starten we met de wijkvernieuwing in de Nieuw-Indische Buurt en werken via de Bedumerweg, De Hoogte en Station Noord richting Paddepoel en Zernike. Daarnaast gaan we onverminderd door met onze wijkvernieuwingsprogramma's in Selwerd, Vinkhuizen, Beijum en Lewenborg. In de Wijert ronden we onze wijkvernieuwing bijna af.

Binnen het *Nationaal Programma Leefbaarheid* en *Veiligheid Groningen-Noord* werken bewoners, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, werkgevers, onderwijsinstellingen en het Rijk samen aan de thema's wonen, werken, leren, veilig zijn en meedoen. In 2027 voeren we gezamenlijk projecten uit die bijdragen aan betere ontwikkelkansen voor kinderen en jongeren, meer perspectief op werk en een sterkere sociale basis in de noordelijke wijken.

Ook blijven we investeren in participatie en zeggenschap. We bouwen verder aan een gemeente waarin inwoners invloed hebben op besluiten die hun leefomgeving raken. Daarbij besteden we extra aandacht aan groepen die minder vaak deelnemen aan participatieprocessen, zoals jongeren, mensen met een beperking en inwoners in een kwetsbare positie. In 2027 zetten *we De Stem van Groningen* breder in bij wijk- en beleidsvraagstukken, organiseren we voor de tweede keer een burgerberaad en geven we een vervolg aan de burgerbegroting Sterk Hoogkerk. Zo versterken we de betrokkenheid van inwoners en bouwen we samen aan een gemeente waarin iedereen kan meedoen.

Programma 1
Economie en Ruimte

Programma 2
Leefomgeving en Veiligheid

Programma 3
Vitaal en Sociaal

Programma 4
Dienstverlening en Bestuur

Paragraaf 1
Wijkontwikkeling en Wijkvernieuwing

Paragraaf 2
Klimaat en Energie

Klimaatadaptatie blijft onverminderd belangrijk. Om in 2050 klimaatbestendig te zijn investeren we in maatregelen tegen hitte, droogte en wateroverlast. We werken aan de vergroening van de openbare ruimte, vergroten het boomkroonoppervlak en richten locaties klimaatbestendiger in. Samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners bouwen we aan een gemeente die voorbereid is op de gevolgen van klimaatverandering. Met de geactualiseerde *Routekaart Groningen CO_2-neutraal* houden we vast aan onze ambitie om in 2035 CO_2-neutraal te zijn.

In 2027 zetten we verdere stappen in de energietransitie. We starten met het *Omgevingsprogramma Energiesysteem*, waarin keuzes voor energieopwekking, opslag en infrastructuur samenkomen. Ook gaan we door met de ontwikkeling van duurzame energieprojecten. In Meerstad-Noord start de bouw van de eerste fase van het zonnepark met batterijopslag en samen met de Meerdorpen Energiecoöperatie werken we verder aan de ontwikkeling van windmolens bij Roodehaan.

De toenemende druk op het elektriciteitsnet (netcongestie) vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de realisatie van gemeentelijke ambities. Netbeheerders zetten alles op alles om het elektriciteitsnet te verzwaren. We werken in deze netverzwaringsoperatie samen met de netbeheerders om de verzwaring zo spoedig mogelijk te realiseren. Daarnaast zoeken we via het handelingsperspectief naar mogelijkheden om binnen de beperkingen ontwikkelingen te blijven realiseren.

Ook in de gebouwde omgeving versnellen we de verduurzaming. Met het Omgevingsprogramma Warmte, de uitbreiding van het warmtenet van WarmteStad en de middelen uit Nij Begun werken we aan de isolatie van woningen en de overstap naar duurzame warmte. Daarbij voeren we gebiedsgerichte aanpakken uit in onder meer Noordwest, De Wijert, Beijum en Lewenborg.

Alle postcodes voor de subsidieregeling Isolatieaanpak van Nij Begun (maatregel 29) zijn inmiddels open. We zetten actief in op gerichte communicatie en activatie, onder meer door het organiseren van bijeenkomsten in wijken en voor specifieke doelgroepen. We voeren daarnaast de gebiedsgerichte aanpak uit in het Noordwesten (warmtenetwijken), in de dorpen binnen het versterkingsgebied en in de wijken Beijum, Lewenborg en De Wijert. We combineren subsidies waar mogelijk om het bereik en effect te vergroten.

Financiën

Inleiding

Het financieel perspectief van de gemeente Groningen voor de komende jaren ziet er niet goed uit. Zonder nieuwe uitdagingen verwachten we al een tekort. Maar voor belangrijke maatschappelijke opgaven en de strategische investeringsagenda is juist extra geld nodig. Dit vraagt om scherpe keuzes en een duidelijke prioritering bij de begroting 2027. Daarbij zijn ook maatregelen nodig om voor de komende jaren tot een realistisch financieel perspectief te komen. De afspraken in het coalitieakkoord over intensiveringen, de strategische investeringsagenda, bezuinigingen en het verhogen van tarieven zijn verwerkt in de ontwerpbegroting 2027.

Een complicerende factor in de komende jaren blijft de onduidelijkheid over de middelen die we van het Rijk krijgen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. Sinds 2026 heeft het Rijk een bezuiniging doorgevoerd op de middelen voor gemeenten, terwijl de taken en de maatschappelijke opgaven voor de gemeente alleen maar groter worden. Op het gebied van jeugdzorg zijn de budgetten veel te laag om de steeds hogere kosten te kunnen blijven betalen. Het is niet waarschijnlijk dat de landelijke hervormingsplannen voor de jeugdzorg helpen om de stijgende kosten helemaal onder controle te houden. En het is onzeker wat het Rijk gaat doen als dit niet lukt.
Daarnaast is er nog steeds onzekerheid over de herijking van het gemeentefonds.

In het volgende onderdeel gaan we nader in op de genoemde onzekerheden. Vervolgens gaan we in het onderdeel over de financiële strategie in op hoe we in de ontwerpbegroting 2027 omgaan met de onzekerheden.
In het onderdeel financieel perspectief lichten we het financieel perspectief en de verschillende onderdelen daarvan toe.
Tot slot gaan we in op de strategische investeringsagenda en de financiële positie van de gemeente.

Onzekerheden Rijksmiddelen

Vanaf 2026 heeft het Rijk bezuinigd op het gemeentefonds met bijna 2 miljard euro. Voor Groningen gaat het om een Rijksbezuiniging van 27 miljoen euro per jaar. Gemeenten zijn al vanaf de aankondiging van de bezuiniging in gesprek met het Rijk over een goede balans tussen middelen en taken. Dit heeft geleid tot een beperkte verlaging van de bezuiniging, maar vanaf 2026 heeft het Rijk de bezuiniging op het gemeentefonds doorgevoerd. We moeten deze verwerken, maar dit heeft grote consequenties voor onze inwoners en ons voorzieningenniveau. Daarbij maakt het Rijk het erg moeilijk voor gemeenten om tot een structureel evenwichtige begroting te komen. We blijven daarom met het Rijk in gesprek over een adequate structurele financiering van de gemeentelijke taken.

Daarnaast blijft er nog veel onzekerheid over de middelen die we van het Rijk krijgen.
We gaan eerst nader in op de genoemde onzekerheden. Vervolgens gaan we in het onderdeel financiële strategie in op hoe we omgaan met de onzekerheden.

Hervormingsagenda jeugdzorg

Naast de korting op het gemeentefonds is er veel onzekerheid over de middelen voor jeugdzorg. In 2015 heeft het Rijk de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg overgeheveld naar gemeenten. Daarbij heeft het Rijk ook een forse korting op de budgetten doorgevoerd. Sindsdien hebben gemeenten te maken met oplopende zorgkosten en oplopende financiële tekorten.

In de hervormingsagenda jeugdzorg staan maatregelen en afspraken tussen Rijk, gemeenten, zorgaanbieders en cliëntvertegenwoordigers met als doel de kwaliteit van de jeugdzorg te verbeteren en financieel beheersbaar te maken. Op basis van de hervormingsagenda hebben gemeenten een grote bezuinigingstaakstelling gekregen. In 2025 heeft het Rijk de taakstelling voor gemeenten eenzijdig fors verhoogd. Voor Groningen betekende dit een verhoging van de taakstelling

Financiën

met bijna 10 miljoen euro. Deze verhoging sluit niet aan bij het eerste advies van de deskundigencommissie[1] uit 2025 en is niet onderbouwd met mogelijke maatregelen.

De totale taakstelling uit de hervormingsagenda komt voor Groningen uit op 23,1 miljoen euro vanaf 2028 (op een totaal budget van net boven de 100 miljoen euro). In de begroting 2026 is ervan uitgegaan dat deze taakstelling wordt gerealiseerd door kostenbesparingen bij de jeugdzorg of door aanvullende middelen van het Rijk. Hier zat nog geen concrete uitwerking achter. De taakstelling is daarmee niet zichtbaar als tekort in de meerjarenbegroting. Deze werkwijze sloot aan bij het begrotingsadvies van de VNG voor de begroting 2026.

De VNG heeft ook voor de begroting 2027 een begrotingsadvies gegeven over hoe om te gaan met de taakstellingen uit de hervormingsagenda. Daarin adviseert de VNG een realistische raming van de lasten in de jeugdzorg te maken en vanaf 2028 het budget en de lasten voor jeugdzorg in balans te brengen met stelposten.

Net als in de begroting 2026, hebben we voor 2027 met een taaktelling de lasten van de jeugdzorg in evenwicht gebracht met het beschikbare budget. De taakstelling is daarmee niet zichtbaar als tekort in de meerjarenbegroting 2027. In het voorjaar van 2027 komt de deskundigencommissie met een tweede advies. Dit advies geldt als een zwaarwegend en maatgevend advies voor het Rijk en de Verenging voor Nederlandse Gemeenten (VNG). In de loop van 2027 zal duidelijk worden hoe het Rijk omgaat met het advies en wat dit betekent voor de middelen die gemeenten ontvangen. In de paragraaf weerstandsvermogen houden we rekening met een risico dat we de taakstelling niet kunnen realiseren.

Herverdeling Gemeentefonds

Het gemeentefonds wordt verdeeld op basis van verdeelmaatstaven, zodat gemeenten in staat zijn om een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren. Afhankelijk van de verdeelmaatstaven (kenmerken van een gemeente) ontvangt een gemeente een groter of kleiner aandeel uit het gemeentefonds. Als een gemeente bijvoorbeeld veel inwoners met lage inkomens of een centrumfunctie in de regio heeft, krijgt het een hogere uitkering uit het gemeentefonds.

Op basis van het nieuwe verdeelmodel heeft Groningen recht op een veel groter aandeel van het gemeentefonds. In de jaren 2023 tot en met 2025 is een deel van de extra middelen beschikbaar gekomen via een bepaald ingroeipad. Bij de verdere invoering van het nieuwe verdeelmodel verwachten we aanzienlijk meer middelen uit het gemeentefonds te ontvangen. Op basis van het verdeelmodel uit 2023 gaat het uiteindelijk om circa 30 miljoen euro per jaar.
Samen met een aantal andere grote gemeenten zoals Eindhoven, Nijmegen en Tilburg, hebben we er bij de minister op aangedrongen om de herverdeling van het gemeentefonds met spoed door te zetten en vanaf 2027 een begin te maken met de herverdeling van het gemeentefonds. Daar langer mee wachten, vinden we onwenselijk. De minister heeft echter besloten het ingroeipad voorlopig te bevriezen tot 2029. Hiermee sluit de minister aan bij het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Dit betekent dat we niet eerder dan 2029 meer geld vanuit het gemeentefonds kunnen verwachten.

1. Bij de hervormingsagenda is een deskundigencommissie ingesteld, die de taak heeft een onafhankelijk en zwaarwegend advies uit te brengen over de uitvoering van de maatregelen, de gepleegde inspanningen en de uitgavenontwikkeling. De commissie heeft in 2025 een eerste advies uitgebracht en komt in het voorjaar van 2027 met een tweede advies. Dit advies geldt als een zwaarwegend en maatgevend advies voor het Rijk en de Verenging voor Nederlandse Gemeenten (VNG). In de loop van 2027 zal duidelijk worden hoe het Rijk omgaat met het advies en wat dit betekent voor de middelen die gemeenten ontvangen.

Financiële strategie

Er blijft dus nog veel onzekerheid over de middelen die we van het Rijk ontvangen voor uitvoering van de gemeentelijke taken. Aan de andere kant hebben we grote maatschappelijke en investeringsopgaven op het gebied van onder andere bestaanszekerheid, veiligheid, wonen, energietransitie, verduurzaming en modernisering maatschappelijk vastgoed, sportvoorzieningen en onderwijshuisvesting. De grote investerings- en vervangingsopgaven voor de gemeente staan in de strategische investeringsagenda (SIA). De uitvoering hiervan vraagt om extra middelen en capaciteit en zorgt voor een toename van de risico's voor de gemeente.

Gezien de grote onzekerheid en grote opgaven was de financiële strategie in de afgelopen jaren om een zo reëel mogelijke meerjarenbegroting te presenteren en elk jaar te beoordelen wat daarvoor nodig is. Daarmee voorkomen we dat pijnlijke bezuinigingsmaatregelen nodig zijn, terwijl dat achteraf niet nodig blijkt te zijn.
Ook in de ontwerpbegroting 2027 houden we vast aan deze financiële strategie en accepteren we dat de meerjarenbegroting niet structureel sluitend is vanaf 2029.

In de financiële strategie voor de ontwerpbegroting 2027 houden we rekening met de volgende punten:

- We nemen meer risico's in de begroting door scherper te ramen. We zorgen ervoor dat de uitgaven en inkomsten in 2027 en 2028 in evenwicht zijn. Vanaf 2029 accepteren we een niet sluitende meerjarenbegroting. We vinden dit verantwoord gezien de rekeningresultaten van de afgelopen jaren en de kans op meer geld uit het gemeentefonds. We houden ook rekening met het vervolg van het ingroeidpad van de herverdeling van het gemeentefonds van 3,5 miljoen euro structureel vanaf 2029. En we verhogen de taakstelling op de flexibele begrotingsruimte vanaf 2028 met 5 miljoen euro. Door meer risico's te nemen verlagen we de noodzaak voor bezuinigingsmaatregelen en verhoging van de gemeentelijke lasten.
- We kunnen niet al onze opgaven structureel oplossen. Daarom lossen we een aantal opgaven eerst incidenteel op. We weten nu niet of deze doorgezet worden als de incidentele middelen aflopen.
- We nemen een aantal bezuinigingsmaatregelen met zo min mogelijk consequenties voor ons beleid. We kijken daarbij ook kritisch naar de inrichting van onze eigen organisatie. Gezien de financiële situatie houden we rekening met een formatiereductie van 10%. Dit levert een besparing van 24 miljoen euro per jaar op vanaf 2031. We kunnen deze formatiereductie opvangen met natuurlijk verloop en zonder gedwongen ontslagen. Het kan wel consequenties hebben voor de taken die we uitvoeren.
- We ontkomen niet aan een verhoging van de gemeentelijke lasten. Zonder deze verhoging moeten we nu pijnlijke bezuinigingsmaatregelen nemen, terwijl we niet zeker weten of het op langere termijn echt nodig is. We zien het verhogen van de tarieven als sluitstuk, waarbij het uitgangspunt blijft dat de sterkste schouders ook de zwaarste lasten dragen. Zonder een extra lastenstijging kunnen we de Rijkskorting niet opvangen. We verhogen de OZB daarom met 5% en rekenen meerkosten toe aan de afvalstoffenheffing en rioolrechten. Dit leidt tot 8,5 miljoen meer inkomsten per jaar. De gemiddelde woonlasten stijgen hierdoor met 52 euro per jaar.

Met deze financiële strategie voorkomen we dat nu al pijnlijke bezuinigingen moeten worden genomen, die achteraf niet nodig blijken te zijn. We vinden het nu niet reëel om ook voor jaren na 2028 te zorgen voor een sluitende meerjarenbegroting. Daarvoor is er nog te veel onzekerheid over de rijksmiddelen die we ontvangen, onder andere als gevolg van de herverdeling van het gemeentefonds waar we voor Groningen een voordeel verwachten.
We moeten ons wel voorbereiden, door bezuinigingsmogelijkheden te inventariseren die ingezet kunnen worden op het moment dat het financieel perspectief dit noodzakelijk maakt. Dit nemen we mee bij het opstellen van de begroting voor 2028.

Financieel perspectief 2027-2033

In de ontwerpbegroting 2027 hebben we het volgende financiële perspectief opgenomen, waarbij de uitkomsten van de septembercirculaire zoals gebruikelijk nog niet zijn verwerkt.

Meerjarenbegroting (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Meerjarenbeeld 2027-2032	-1.080	-6.466	-14.217	-10.415	-16.295	-27.038
Inschatting vervolg herverdeling gemeentefonds			3.500	3.500	3.500	3.500
Actueel meerjarenbeeld 2027-2032	**-1.080**	**-6.466**	**-10.717**	**-6.915**	**-12.795**	**-23.538**
Intensiveringen structureel	-10.822	-18.487	-22.740	-24.971	-25.707	-25.752
Intensiveringen incidenteel	-18.906	-22.302	-14.898	-14.738	-100	0
Strategische investeringsagenda (verhoging)	-3.325	-4.192	-7.690	-12.357	-16.623	-14.703
Totaal benodigd	**-33.053**	**-44.981**	**-45.329**	**-52.066**	**-42.430**	**-40.455**
Rekeningresultaat (in 2027 zit effect rekening 2024 en 2025)	51.902	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Organisatie ontwikkeling (10% formatie reductie)	950	6.150	13.950	21.750	24.000	24.000
Bezuinigingsmaatregelen zonder grote beleidsconsequenties	2.080	12.618	14.025	14.727	14.727	14.727
Verhogen tarieven kort parkeren binnenstad	900	900	900	900	900	900
Verhoging OZB (5%)	6.475	6.475	6.475	6.475	6.475	6.475
Totaal dekkingsbronnen	**62.307**	**31.143**	**40.350**	**48.852**	**51.102**	**51.102**
Financieel perspectief	**28.174**	**-20.304**	**-15.696**	**-10.129**	**-4.123**	**-12.891**
Financieel perspectief na overhevelen saldo 2027 naar 2028 & 2029	**0**	**0**	**-7.825**	**-10.129**	**-4.123**	**-12.891**

Het financiële perspectief in de ontwerpbegroting 2027 sluit aan bij de financiële strategie. In de jaarschijven 2027 en 2028 zijn de baten en lasten in evenwicht. Vanaf 2029 verwachten we een tekort. In 2029 is sprake van een tekort van 7,8 miljoen euro dat oploopt naar 10,1 miljoen euro in 2030.
Dit tekort maakt dat we ons moeten voorbereiden op de situatie dat het financieel tegenzit. Bij tegenvallers zijn aanvullende maatregelen nodig om tot een reële meerjarenbegroting te komen. In het coalitieakkoord staat hierover dat als de Rijksinkomsten de komende jaren niet groeien, extra maatregelen nodig zijn. In dat geval zijn we bereid tot een extra verhoging van de OZB die we afwegen tegen bezuinigingsmogelijkheden. Voor de begroting 2028 en verder brengen we opnieuw de bezuinigingsmogelijkheden in beeld. De inzet daarvan wegen we elk jaar af bij het opstellen van de begroting.

Financieel perspectief 2027-2033

Toelichting op de onderdelen van het financieel perspectief

Financieel meerjarenbeeld

Het financieel meerjarenbeeld laat de ontwikkeling van de gemeentefinanciën zien, zonder rekening te houden met nieuwe opgaven of knelpunten. Dit bepaalt het financiële startpunt voor de begroting 2027. Voor de ontwerpbegroting 2027 is het financiële meerjarenbeeld geactualiseerd.
In het financieel meerjarenbeeld is in alle jaren sprake van een tekort oplopend van 1 miljoen euro in 2027 tot ruim 10 miljoen euro in 2030. Vanaf 2029 houden we rekening met een vervolg op het ingroeipad voor de herverdeling van het gemeentefonds. Vooralsnog houden we rekening met één stap van 3,5 miljoen euro structureel in 2029.

Wat hebben we extra nodig?

In de ontwerpbegroting 2027 doen we een voorstel voor de inzet van extra middelen voor activiteiten en investeringen. De in het coalitieakkoord opgenomen intensiveringen zijn overgenomen in de ontwerpbegroting 2027. Daarbij hebben we beoordeeld of we met de inzet van externe middelen onze eigen inzet kunnen verlagen. Dit doen we bijvoorbeeld bij onze inzet op netcongestie en energietransitie, de economische agenda en gezondheid. Daarnaast hebben we ruimte gecreëerd door te schuiven binnen beschikbare middelen.
Door de beperkte financiële ruimte in de komende jaren, kunnen we niet alle opgaven structureel oplossen. We hebben de verhoging van de structurele lasten zo beperkt mogelijk gehouden. Alleen opgaven die echt structureel moeten worden opgenomen en structurele lasten die voortkomen uit de strategische investeringsagenda nemen we structureel mee. In 2030 nemen de structurele lasten hierdoor toe met ruim 37 miljoen euro.
Als we opgaven ook incidenteel mee kunnen nemen, doen we dat voor een paar jaar. In de jaren 2027-2030 doen we dit voor in totaal 14 tot 22 miljoen euro per jaar
In de ontwerpbegroting 2027 is het volledige overzicht van intensiveringen en strategische investeringsagenda opgenomen en wordt een toelichting gegeven op de onderdelen.

Wat is beschikbaar?

In de begroting wordt elk jaar de inzet van beschikbare middelen integraal afgewogen. In de ontwerpbegroting 2027 zijn de volgende dekkingsbronnen beschikbaar ter dekking van de opgenomen intensiveringen en strategische investeringsprojecten:

- Beschikbaar rekeningresultaat 2024 en 2025: Zoals afgesproken met de raad in het kader resultaatbepaling en bestemming, voegen we het vrij besteedbare resultaat toe aan de begroting.
- Organisatieontwikkeling: in het coalitieakkoord is een formatiereductie van 10% opgenomen. Dit moet vanaf 2031 leiden tot een structurele besparing van 24 miljoen euro per jaar. We werken aan de precieze invulling van deze taakstelling. Eind 2026 nemen we de raad mee in de eerste uitwerking.
- Bezuinigingsmaatregelen zonder grote beleidsconsequenties: Gezien de onzekerheid over de Rijksmiddelen nemen we nog geen pijnlijke bezuinigingsmaatregelen. We nemen wel een aantal maatregelen zonder grote consequenties voor beleid of inwoners. De maatregelen lichten we toe in de ontwerpbegroting.
- Verhogen tarieven: We ontkomen nu niet aan het verhogen van tarieven. We verhogen de OZB met 5% en de tarieven voor kort parkeren in de binnenstad. Zoals we eerder al hebben toegelicht zien we het verhogen van tarieven als sluitstuk. Zonder deze verhoging moeten we nu pijnlijke bezuinigingsmaatregelen nemen, terwijl we niet zeker weten of het op langere termijn echt nodig is.

Strategische investeringsagenda

De komende jaren hebben we een grote investeringsopgave op meerdere thema's zoals gebiedsontwikkeling, energietransitie en vervanging & verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. De omvang van deze projecten in combinatie met de financiële onzekerheid en de uitvoeringskracht van de organisatie vragen om een langjarige en brede afweging. Dit doen we met de strategische investeringsagenda (SIA).
De strategische investeringsagenda helpt ons om de komende jaren slim en verantwoord te investeren. In de SIA brengen we de ontwikkeling van de toekomstige investeringen in beeld. Hiermee krijgen we vroegtijdig zicht op de (financiële) effecten van de investeringsprojecten, zodat we tijdig en integraal kunnen bespreken welke projecten we kunnen starten en ook kunnen realiseren.

We actualiseren de strategische investeringsagenda elk jaar. Voor alle projecten wordt de investeringsraming geactualiseerd en wordt gekeken welke besluiten op korte termijn worden verwacht. Zo ontstaat een totaalbeeld van de investeringsomvang en welke jaarlijkse lasten daarmee gemoeid zijn. De consequenties voor de begroting bepalen we elk jaar door onderscheid te maken tussen investeringsprojecten die de begroting raken (en waarvoor in de begroting middelen gereserveerd moeten worden) en projecten waarvan op langere termijn middelen beschikbaar moeten komen.

In de begroting nemen we een financiële reservering op voor de strategische investeringsprojecten waarbij op korte termijn een investeringsbesluit wordt verwacht. Dit is alleen nog maar een financiële reservering. Voor de projecten moeten nog keuzes worden gemaakt. De definitieve keuzes worden uiteindelijk bij een realisatiebesluit per project aan de raad voorgelegd.

Terugbrengen aantal projecten
In de ontwerpbegroting 2027 hebben we het aantal projecten in de SIA teruggebracht tot veertien strategische investeringsprojecten. Dit is nodig om de SIA beheersbaar te houden. Bij het terugbrengen van het aantal projecten hebben we de in het kader SIA opgenomen criteria gehanteerd. Deze criteria zijn:

- Het gaat om een groot project met een lange doorlooptijd.
- Voor de uitvoering zijn aanvullende middelen nodig.
- Er zijn keuzes mogelijk in de uitvoering van het project.

Actualisatie financiële reservering

Strategische investeringsagenda (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Beschikbare reservering (begroting 2026)	-3.219	-8.134	-13.601	-21.040	-26.931	-37.772
Raming structurele buffer (begroting 2027)	-6.544	-12.326	-21.292	-33.397	-43.554	-52.475
Mutatie financiële reservering begroting 2027	-3.325	-4.192	-7.691	-12.357	-16.623	-14.703

In de begroting 2026 was al een reservering opgenomen voor de uitvoering van de strategische investeringsprojecten. Op het moment dat een project ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd (voorbereidings- of realisatie besluit), worden de daarvoor benodigde middelen uit de financiële reservering overgeheveld naar het project.
Voor de ontwerpbegroting 2027 is de benodigde financiële reservering geactualiseerd. De benodigde financiële reservering gaat in alle jaarschijven omhoog. Dat is ook logisch aangezien we weer een jaar verder vooruitkijken en er daardoor ook meer (onderdelen van) projecten worden meegenomen in de financiële reservering dan vorig jaar. In de financiële reservering voor de SIA houden we ook rekening met een rentebuffer voor de hogere marktrente. Ten opzichte van de begroting 2026 is de rentebuffer verhoogd.

Met de financiële reservering kunnen alleen de strategische investeringsprojecten worden gedekt die op kortere termijn gaan lopen. De kosten voor de middellange en langere termijn worden betrokken bij volgende begrotingen. Voor de langere termijn na 2032 is een verdere aanvulling van de financiële reservering nodig.

Incidentele opgave
Bij een aantal strategische investeringsprojecten is sprake van een incidentele opgave. Het gaat (op dit moment) om de gebiedsontwikkeling Kardinge/nieuw sportcentrum, verduurzaming maatschappelijk vastgoed, gebiedsontwikkeling Stationsgebied en het masterplan sportvoorzieningen. Voor de dekking van de incidentele opgave bij strategische investeringsprojecten kijken we eerst naar de reserve sparen voor de toekomst. Op basis van de huidige inschatting kan de incidentele opgave worden opgevangen met de middelen in de reserve sparen voor de toekomst.

In de ontwerpbegroting 2027 is een nadere toelichting opgenomen over de strategische investeringsagenda en de hierin opgenomen projecten.

Financiële positie

Bij de beoordeling van de financiële positie kijken we naar het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen.

Weerstandsvermogen

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken en investeringsprojecten lopen we risico's. Het weerstandsvermogen moet ons in staat stellen om het effect van risico's op te kunnen vangen, zonder dat we direct moeten ingrijpen in de lopende begroting, bijvoorbeeld door activiteiten of projecten stop te moeten zetten.

De grootste risico's van de gemeente zitten bij de grondexploitaties en de zorgkosten. Bij het opstellen van de ontwerpbegroting 2027 is het weerstandsvermogen geactualiseerd voor de jaren 2027-2030. Dit geeft het volgende beeld:

	Streef-waarde	2027	2028	2029	2030
Ratio weerstandsvermogen begroting 2027	**100%**	**152%**	**118%**	**114%**	**112%**
Ratio weerstandsvermogen rekening 2025	100%	171%	129%	128%	
Aandeel reserves in weerstandsvermogen	**50%**	**93%**	**72%**	**70%**	**69%**
Aandeel reserves rekening 2025	50%	106%	80%	80%	

De ratio's van het weerstandsvermogen liggen de komende jaren boven de streefwaarden. Ten opzichte van de laatste actualisatie bij de rekening 2025 is zowel de ratio weerstandsvermogen als het aandeel van de reserves in het weerstandsvermogen iets afgenomen. Dit komt vooral door een toename van het risico bij Warmtestad en gemeentelijke taakstellingen.
In 2028 neemt het weerstandsvermogen af door een hoger risico bij de jeugdzorg als gevolg van de taakstelling uit de hervormingsagenda. Voor de gemeente Groningen gaat het om een taakstelling van 23,1 miljoen euro vanaf 2028. Vooralsnog schatten we in dat we een groot risico lopen dat deze taakstelling niet (volledig) kan worden gerealiseerd.

Financiële kengetallen

Bij de beoordeling van de financiële positie kijken we naast het weerstandsvermogen ook naar de financiële kengetallen. De belangrijkste financiële kengetallen zijn:

- de netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen): omvang van de leningen ten opzichte van de totale baten.
- de solvabiliteit: aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale eigen en vreemd vermogen.
- structurele exploitatieruimte: in hoeverre zijn de structurele lasten gedekt door structurele baten.

De netto schuldquote en de solvabiliteit zeggen allebei iets over de relatieve omvang van de gemeentelijke schulden. Hoe meer schulden, hoe meer middelen nodig zijn voor dekking van de rentelasten.
Gemeenten met veel schulden zijn daarmee ook gevoeliger voor rentestijgingen en lopen dus een hoger renterisico.

Het onderstaande overzicht laat de verwachte ontwikkeling van de financiële kengetallen zien. Bij de kengetallen moet worden gekeken naar de meerjarige ontwikkeling.

	Streef-waarde	Jaarrek. 2025	2027	2028	2029	2030
Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)	120,0% (max.)	80,4%	116,4%	125,1%	129,6%	130,6%
Solvabiliteitsratio	10,0%	16,0%	13,1%	12,5%	12,4%	12,5%
Structurele exploitatieruimte	0,0%	4,6%	0,4%	1,4%	1,3%	1,4%

De solvabiliteit en de structurele exploitatie ruimte zijn in alle jaarschijven beter dan de streefwaarden. Voor de netto schuldquote is dat niet zo. Voor de netto schuldquote geldt dat hoe hoger de schuldquote, hoe risicovoller de financiële positie is. De netto schuldquote ligt in alle jaarschijven boven de waarden in de begroting 2026 en rekening 2025 en vanaf 2028 boven de streefwaarde van 120%. Dit wordt veroorzaakt door de grotere investeringen in de komende jaren in de strategische investeringsagenda.